

Nr 504.

Av herr **Hellberg**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 286, med förslag till lag om semester m. m.

Med proposition nr 286 har Kungl. Maj:t framlagt förslag till lag om semester m. m., i vilken lag jämväl sjömännens semesterförhållanden äro avsedda att regleras.

Det torde icke kunna förnekas, att mycket stora svårigheter resa sig, då det gäller att söka generellt lösa hithörande spörsmål genom lagbestämmelser, som komma att förorsaka näringslivet stora kostnader. Den uppfattningen har också i markerad grad uttalats, att reglerandet av semesterfrågan som intimt sammanhänger med arbetstagarnes löneförmåner, bör vara överlämnad åt avtalsfriheten, utan ingripande av tvångslagstiftning. Det lär dessutom icke vara möjligt att genomföra en allmän lagstiftning, som är anpassad efter olikartade behov med hänsyn till semesterns ändamål, att bereda vila och rekreation. Ur allmän ekonomisk synpunkt skulle förslaget även medföra mycket allvarliga konsekvenser.

Utän att närmare ingå på de sålunda uttalade allmänna erinringarna mot lagförslaget må emellertid framhållas, att beträffande en näringsgren, nämligen sjöfarten, sådana särskilda synpunkter göra sig gällande, att sjömännen under alla omständigheter bära undantagas från en allmän semesterlags tillämpning och att, om deras semesterfråga skall bliva föremål för lagstiftning, så bör densamma behandlas för sig efter ingående utredning av därtill utsedda sakkunniga. Den av 1936 års semestersakkunniga verkställda utredningen rörande sjöfolkets semester måste anses mycket bristfällig. Då bland de sakkunniga icke heller funnits någon, som varit närmare förtrogen med arbetsförhållandena inom sjöfarten, kan den ofullständiga undersökning som skett ej vara till fyllest. Att vissa representanter för av förslaget berörda parter under hand tillsports i samband med utredningen kan heller icke anses tillräckligt.

Till utveckling av ovanberörda synpunkter må anföras följande:

Alltsedan den första internationella arbetskonferensen år 1919 har det rått en överensstämmande uppfattning därom, att sjöfartsfrågorna icke bära sammankopplas med frågor rörande industrien. Denna tudelning har sin grund i starka saksäl, något som även föranlett, att man i de flesta länder har en speciell lagstiftning på sjöfartens område, icke minst då det gäller spörsmål av social natur. Den omständigheten att det i vårt land befunnits lämpligt att med hänsyn till sjömännens i förhållande till andra arbetstagare säregna arbetsvillkor genomföra särskild lagstiftning i olika avseenden insågo även 1936 års semestersakkunniga innebära ett starkt skäl för att även

beträffande lagstiftningen angående semester särställa sjömännen. Kommerskollegium och socialstyrelsen hade också i sitt yttrande över 1936 års sjöarbetstids- och bemanningssakkunnigas förslag till lag om semester för sjömän för sin del uttalat, att frågan om semester för sjömän å sjögående fartyg vore av så speciell natur, att densammas reglerande genom en särskild författning vore väl motiverad. Socialstyrelsen har märkligt nog sedermera frånträtt denna sin uppfattning, medan kommerskollegium fortfarande i sitt yttrande över berörda betänkande uttalat sin tvekan om lämpligheten av att utsträcka den allmänna semesterlagen till sjöfartsnäringen eller att en sådan lag går längre än till de förmåner i semesterhänseende, som i den år 1936 antagna internationella konventionen rörande semester för sjömän föreslagits. Denna tvekan har emellertid egendomligt nog icke föränlett kollegium att förorda en särlagstiftning för sjöfolket. Kollegii uttalande är dock på denna punkt icke enhälligt. Avvikande mening har uttalats av det kommerseråd, som härutinnan representerat den största sakkunskapen, nämligen chefen för kollegii sjöfartsbyrå, som förmenat, att anledning förefunnits för de båda ämbetsverken att vidhålla sitt ovanberörda uttalande därom, att frågan om semester för sjömän å sjögående fartyg vore av så speciell natur, att ett inordnande av densamma i en särskild författning vore väl motiverat.

Som skäl för vår åsikt att sjömannens semesterfråga icke kan bedömas efter samma grunder och på samma sätt som för en i land bosatt person kan även anföras att industriarbetaren är mestadels sysselsatt med arbete å en fast arbetsplats. Sjömannens arbetsplats, d. v. s. fartyget, är ständigt i rörelse, besöker mycket ofta utländska hamnar och angör mera sällan, kanske aldrig, sjömannens hemort. Enbart dessa förhållanden skapa synnerligen stora svårigheter vid ordnandet av semester för de ombordanställda.

Vidare är sjömannens anställning icke av den sammanhängande art som industriarbetarens. Sjömännen växla ofta anställning, särskilt de som tillhöra manskapet. Mellan anställningarna går han en längre eller kortare tid arbetsledig i land. Då fartyget regelbundet tages ur trafik för klassificering eller för reparation och underhåll i övrigt, avmönstras mestadels besättningen. Avmönstringar vid uppläggningar av fartyg i anledning av att fartygen ej kunna erhålla laster äro särskilt för trampfartygen mycket vanliga. En sjöman tillhörande manskapsgrad uttager också mera sällan sin semester. Då uppehållen i svenska hamnar ofta äro av kort varaktighet föredrager han att utbyta ledigheten mot semesterersättning, enär han eljest skulle, åtminstone å fartyg i utrikes fart, nödgas gå arbetslös under avsevärd tid. På grund av dessa omständigheter blir semesterfrågan för sjömännen i mera markerad grad en lönefråga än för industriarbetarna. Rekreationssynpunkten kommer att stå i andra rummet.

Kostnadsfrågan gestaltar sig även för sjöfarten oförmånligare än för industrien. På grund av bland annat arbetstids- och bemanningsföreskrifter erfordras alltid ett bestämt antal ombordanställda å fartygen, varför redaren städse måste anställa vikarier för att kunna hålla fartygen i gång.

Dessa nu angivna förhållanden böra enligt vårt förmenande utgöra skäl

för att sjömännens semesterfråga och de med dess lösande förenade kostnader göres till föremål för en allsidig utredning, innan lagbestämmelser i ämnet fastställas.

En semesterlagstiftning för sjöfarten här i landet bör dessutom icke ske utan hänsynstagande till motsvarande lagstiftning i med den svenska sjöfarten konkurrerande länder. Av de hänvisningar beträffande utländsk lagstiftning, som förekomma i propositionen, framgår att åtskilliga sjöfartsstater icke hava frågan angående semester för sjömän reglerad i lag, samt att i de länder, där lagbestämmelser finnas, föreskrifterna om semesterns längd icke äro så långt gående som de nu föreslagna. De praktiska följderna av ett genomförande av det föreliggande lagförslaget måste med nödvändighet bliva, att de svenska fartygens oförmånliga konkurrensläge ytterligare skulle komma att skärpas. Åt denna del av frågan har ej ägnats tillräcklig uppmärksamhet, vilket är att beklaga så mycket mer som den internationella arbetsbyrån, enligt vad ovan redan nämnts, under år 1936 antagit en internationell konvention för sjöfolks semester. Till denna konvention har man nu icke ansett sig böra taga hänsyn, fastän den förberetts å en internationell sjöfartskonferens i Genève, bestående av uteslutande sjöfartsexperter, och sedermera behandlats och antagits å en av internationella arbetsbyråns särskilda sessioner för sjöfartsfrågor, varest även sakkunniga representanter för regeringar och sjöfart från olika länder varit närvarande.

Det är ett obestridligt faktum, att sjöfarten i högre grad än någon annan näring är beroende av den internationella konkurrensen. Regeringen har även i annat sammanhang framhållit sjöfartens starka beroende av den utländska konkurrensen, och att liknande skäl torde alltjämt mana till viss försiktighet. Nu tas emellertid avsteg från den sålunda uttalade uppfattningen genom att föreslå en lag för sjöfarten, som i vissa huvudpunkter innehåller betydligt strängare föreskrifter än de i konventionen inrymda.

Slutligen får jag framhålla, att det med hänsyn till nu gällande avtalsbestämmelser rörande semester för sjömän icke är behövt att i detta ärende gå så brådstörtat tillväga, som nu föreslås.

Under återopande av vad sålunda anförts får jag hemställa,

att, försåvitt riksdagen skulle antaga en lag om semester, från dess tillämpning måtte undantagas arbetstagare anställda å fartyg.

Stockholm den 17 maj 1938.

Arvid Hellberg.

